

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **524** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 6 mei 2010 (2009-2010)

Voorstel van resolutie

van de heren Hermes Sanctorum, Filip Watteeuw en Dirk Peeters

betreffende het voorbereiden van Vlaanderen
op olie- en gaspieken

Dit voorstel van resolutie werd ingetrokken op 24 juni 2010.

TOELICHTING

ASPO of 'Association for the Study of Peak Oil & Gas' (de Vereniging voor de studie van olie- en gaspieken) is actief in meer dan twintig landen. Voor haar berekeningen baseert de vereniging zich op de gegevens van het International Energy Agency (IEA) en de jaarverslagen van verschillende oliemaatschappijen zoals BP, Exxon-Mobil, Chevron, Total en Shell. Door die laatste actoren wordt erkend dat er nog maar voor ongeveer veertig jaar tegen redelijke voorwaarden exploiteerbare oliereserves beschikbaar zijn¹.

Maar naast de beperkte voorraad doen zich de volgende problemen voor, waar onvoldoende rekening mee wordt gehouden:

- de vraag naar olie blijft niet constant; de snelle ontwikkeling van een aantal groeilanden zorgt bij ongewijzigd beleid voor een steeds toenemende vraag;
- de productie van olie uit een nieuwe laag is, bij de eerste boringen, groot en afhankelijk van de druk van de laag; daarna neemt ze geleidelijk af tot nul;
- de onbetrouwbaarheid van de cijfers omdat de OPEC-quota (OPEC: Organization of the Petroleum Exporting Countries) bepaald worden door de hoogtes van de bewezen reserves; dat is een goede reden voor de OPEC-landen om hun reserves hoger voor te stellen dan ze in werkelijkheid zijn²;
- de steeds moeilijker, meer technische en duurdere ontginning van aardolie.

De recente uitspraak van Sadad I Al Husseine, de voormalige vice-president van het Saudische staatsoliebedrijf Aramco spreekt boekdelen: "De wereldoliereserves zijn verwarrend en opgeblazen. Veel van die zogenaamde reserves zijn eigenlijk bodemrijdommen. Ze zijn niet duidelijk afgelijnd, niet toegankelijk en niet geschikt voor productie."

De olieproductie van een land bereikt dus een maximum voor ze vermindert. Dat maximum wordt de 'peak oil' of oliepiek genoemd. Op wereldschaal is er een oliepiek wanneer de oliereserves die kunnen worden gewonnen, ongeveer half leeg zijn. Dat begrip is van groot belang omdat het betekent dat de wereldproductie begint af te nemen als er nog veel olie voorhanden is.

Uit economisch oogpunt is dit kantelmoment belangrijker dan het ogenblik dat de oliereserves helemaal uitgeput zullen zijn. Eenmaal voorbij die piek begint een fase waarin de prijzen stijgen, er vaker prijsschommelingen zijn en de schaarste toeneemt.

De aanwijzingen dat de oliepiek dichtbij is, stapelen zich op:

- veel petroleummaatschappijen zien hun productie stagneren of afnemen: tussen 2001 en 2006 is de productie van de vijf grootste (Exxon, Shell, BP, Chevron en Total) in totaal met 5% verminderd³;
- van de 48 grootste olieproducerende landen zijn er 33 landen waarvan de daling duidelijk vastgesteld is⁴;
- in 2005 en 2006 kondigden Koeweit⁵, Saoedi-Arabië en Mexico aan dat hun gigantische velden, die goed zijn voor zowat 30% van de wereldexport, snel minder begonnen te produceren (10% minder per jaar in Mexico⁶, 5 tot 10% minder per jaar in Saudi-Arabië⁷);

¹ BP Statistical Review of World Energy, 2007.

² Geert Noels, *Econoshock*, blz. 180.

³ Jaarverslagen Exxon, Chevron, Total en Shell.

⁴ Forum van Chevron 'Will-you-join-us', section Energy Issues.

⁵ P.J. Cooper, 'Kuwait's biggest field starts to run out of oil', AME Info, 2005.

⁶ Pemex, 'Precisiones respecto al comportamiento del complejo Cantarell', 2005.

⁷ US, DoE, EIA, *Country Analysis Briefs*, Saudi-Arabia 2006.

- sedert 2000 hebben vele landen hun productiepiek sneller overschreden dan door het International Energy Agency en het Amerikaanse Energy Information Administration (EIA) was voorzien;
- Noorwegen, Oman, Mexico en Australië hebben hun oliepiek respectievelijk 5, 9, 26 en 30 jaar vroeger bereikt dan verwacht door het IEA⁸;
- Groot-Brittannië en Noord-Amerika hebben hun productie van aardgas respectievelijk 10 en 28 jaar vroeger zien afnemen dan verwacht door het IEA⁹.

De inschattingfouten van die gezaghebbende agentschappen op de petroleummarkt moeten de overheid ertoe aanzetten om zich terughoudend op te stellen tegenover de prognoses in verband met de wereldpiek van de olie.

Vele deskundigen verwachten een wereldpiek tussen 2005 en 2020¹⁰. Het is mogelijk dat die piek al overschreden is, aangezien de wereldproductie van olie sinds eind 2004 stagnneert. De ervaring leert bovendien dat de juiste datum van de piek pas met zekerheid kan worden bevestigd nadat de piek is overschreden en nadat de afname van de productie gedurende verschillende jaren is waargenomen.

Uit een aantal gezaghebbende studies blijkt dat de overschrijding van de oliepiek, als men niet ernstig anticipeert, rampzalige gevolgen zal hebben, met name een nooit eerder geziene economische crisis, een verhoogde wedijver voor de toegang tot en de beveiliging van de hulpbronnen, een grotere geopolitieke instabiliteit, een lagere welstand van de bevolking enzovoort¹¹.

Ondanks het toenemende bewustzijn rond de klimaatproblematiek en duurzame energieproductie en energiegebruik is aardolie nog steeds van enorm belang voor de huidige wereldeconomie. Voor vervoer, wegbedekking, smering van alle mechanische onderdelen, voedselproductie, geneesmiddelen, massaconsumptiegoederen, synthetische stoffen, verwarming van gebouwen en veel meer, zijn we nog steeds afhankelijk van aardolie.

Weinig tijd voor oplossingen

Er bestaat geen mirakeloplossing voor de krimpende olievoorraden. Daarom moeten verschillende duurzame oplossingen ingezet worden, zoals energiebesparing, energie-efficiëntie, hernieuwbare energie, efficiënte productiemethodes, ecodesign en nieuwe consumptiewijzen. Voor een succesvolle overgang naar een tijdperk met zeer dure olie zal politieke wil nodig zijn. Het is daarom belangrijk dat zo snel mogelijk wordt gestart met een transitie naar duurzame ontwikkeling (terwijl olie nog relatief beschikbaar en goedkoop is), maar ook dat een betrouwbare inschatting wordt gemaakt van wat er op ons afkomt.

Elke, zelfs geringe, inkrimping van de olieproductie kan snel grote gevolgen hebben voor de beschikbaarheid van brandstoffen en de prijzen fors doen stijgen. Dat wordt in hoofdzaak beïnvloed door drie factoren:

- de snelle daling van de exportcapaciteit van de exporterende landen die eerst aan hun interne vraag beantwoorden;
- de toenemende hoeveelheden energie, waaronder die uit aardolie, die nodig zijn om ruwe aardolie op te pompen uit toekomstige reserves die moeilijker bereikbaar zijn;
- de toename van het aantal verbruikers en het wereldverbruik.

⁸ US, DoE, EIA, *International Energy Outlook 2001-2006*.

⁹ IEA, *Energy Policies of IEA Countries 1998* p. 107 e.v.; IEA, *World Energy Outlook 2001* p. 197 e.v.; IEA, *World Energy Outlook 2004* p. 149-152; IEA, *World Energy Outlook 2006* p. 116 e.v.

¹⁰ R.L.Hirsch (SAIC) *Peaking of World Oil Production: Recent Forecast*, US DOE, 2007.

¹¹ R.L.Hirsch (SAIC), R.H. Bezdell, R.M. Wendling (MISI) *Peaking of world oil production: impacts, mitigation & risk management*, US DOE 2005.

Het Institut Français du Pétrole stelde enkele jaren terug dat in de periode 2006-2009 een piek zou optreden die gevolgd zou worden door een daling van 1,2% per jaar. Aangezien het wagenpark elk jaar met 2,5% toeneemt, zou de beschikbare brandstof per voertuig tegen 2015 met 30% dalen¹².

Volgens een studie van de regering van de Verenigde Staten zou een daling met slechts 4% van de aardolieproductie de prijs per vat doen stijgen tot meer dan 160 \$¹³. Nog langer talmen met de voorbereiding van de overgang naar een wereld met dure aardolie valt dus uiteindelijk duurder uit dan kortdaat en snel optreden.

Verschillende factoren zouden een doeltreffend optreden kunnen afremmen:

- als de piek overschreden wordt, zullen er waarschijnlijk grotere prijsschommelingen zijn; lage prijzen zullen afgewisseld worden met hoge prijzen en eventueel de schijn wekken dat het om een tijdelijk probleem gaat;
- een aantal van de conflicten over de controle van de aardoliebronnen insinueren dat aardolie louter om geopolitieke en niet geologische problemen gaat;
- indien de alternatieven onvoldoende zorgvuldig worden gekozen en geen goede oplossingen blijken te zijn, kan de noodzakelijke bewustwording worden vertraagd.

In het Brussels Hoofdstedelijk Parlement werd een soortgelijk voorstel van resolutie ingediend op 20 december 2007 (A-446/1 – 2007/2008). Het werd door de commissievergadering unaniem goedgekeurd op 9 december 2008 en door de plenaire vergadering op 19 december 2008.

Na een reeks hoorzittingen werd een vergelijkbaar voorstel van resolutie op 25 juni 2008 in het Waals Parlement ingediend (818 (2007-2008)). Het werd unaniem goedgekeurd door de commissievergadering op 10 juli 2008 en in plenaire vergadering op 16 juli 2008.

Klimaatverandering

Ook al was de Klimaattop in Kopenhagen in december 2009 geen onverdeeld succes, wereldwijd wordt toch algemeen aanvaard dat de opwarming van de aarde beneden de 2°C moet blijven en dat daarvoor de CO₂-uitstoot drastisch moet worden verminderd. Dat heeft niet rechtstreeks te maken met het bestaan van een olie- en gaspiek, maar wel met verbruik van de fossiele brandstoffen aardolie en aardgas. Aandacht voor olie- en gaspieken sluit dus perfect aan bij de klimaatdoelstellingen. Het besef van de eindigheid van de oliereserves en een inschatting van de effecten op onze samenleving, versterken de 'sense of urgency' om op een duurzame manier de stap te zetten naar zowel het post-Kyoto- als het post-olietijdperk.

¹² Y.Mathieu, '*Quelles réserves de pétrole et de gaz?*' IFP. Conférence-debat 11 mei 2006.

¹³ National Commission on Energy Policy & Securing America's Future Energy, *Oil Shockwave*, 2005.

De Transitiebeweging

Ondertussen zit de samenleving niet stil. Veel mensen zijn zich terdege bewust van de klimaatproblematiek en de eindigheid van fossiele brandstoffen en hebben zich verenigd in onder meer transitienetwerken en transitiesteden. De eerste ‘Transition Town’ zag in 2006 het licht in Engeland. Sindsdien worden er wereldwijd transitie-initiatieven gelanceerd. Sinds kort bestaat er ook een Transitienetwerk Vlaanderen. Het brengt een positieve boodschap over de overgang van ons huidige productie- en consumptiemodel naar een duurzame manier van leven. Transitie-initiatieven inspireren groepen mensen om oplossingen te bedenken om de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen af te bouwen en de uitstoot van CO₂ te verminderen.

Hermes SANCTORUM

Filip WATTEEUW

Dirk PEETERS

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- overwegende dat:
 - 1° onze huidige economie gebaseerd is op de beschikbaarheid van een grote voorraad van goedkope aardolie;
 - 2° de mondiale vraag naar aardolie bij ongewijzigd beleid naar verwachting met meer dan 30% zal stijgen in de komende twintig jaar, en in het bijzonder gestimuleerd wordt door de economische ontwikkeling van Azië en Zuid-Amerika;
 - 3° de aardolieproductie niet meer toeneemt sinds eind 2004 en dat steeds meer deskundigen van oordeel zijn dat de mondiale aardolieproductie haar top (aardoliepiek) bijna of al bereikt heeft, en er zich een lange periode van onomkeerbare achteruitgang aankondigt, met stijgende en schommelende prijzen tot gevolg;
 - 4° de stijgende aardolie- en aardgasprijzen eerst de mensen met een klein of middelgroot inkomen treffen, waardoor de aanhoudende stijging van de brandstofprijzen de sociale ongelijkheid fors zal doen toenemen en zwaarder zal doorwegen in het budget van mensen met een klein inkomen;
 - 5° de aardolieproductie in minstens 33 van de 48 belangrijkste olieproducerende landen al afneemt;
 - 6° de OPEC-landen (OPEC: Organization of the Petroleum Exporting Countries) om verschillende redenen niet in staat zijn om de achteruitgang van de productie in de andere landen te compenseren;
 - 7° het Internationaal Energieagentschap in juli 2007 er al voor gewaarschuwd heeft dat er tegen 2012 een tekort aan aardolie dreigt¹⁴;
 - 8° België voor zijn aardoliebevoorrading volledig aangewezen is op invoer vanuit het buitenland, vaak met ondemocratische regimes;
 - 9° de uitvoer van aardolie sneller zal afnemen dan de wereldproductie, aangezien de exporterende landen eerst aan hun binnenlandse vraag zullen voldoen en pas daarna de overschotten zullen exporteren;
 - 10° de hoeveelheid aardolie die voor de economie beschikbaar is, sneller zal dalen dan de wereldproductie, aangezien de exploitatie van nieuwe aardoliereserves een steeds groter verbruik van energie en dus van aardolie vereist;
 - 11° de agrobrandstoffen die in België geproduceerd worden, slechts enkele percenten van het aardolieverbruik in het land zullen kunnen vervangen, aangezien er anders milieu- en voedselproductieproblemen zullen rijzen;
 - 12° de petroleum- en gaspieken een belangrijke uitdaging zijn voor België en zijn gewesten, waaronder Vlaanderen, zowel op energetisch als op economisch, wetenschappelijk, sociaal en politiek vlak;
 - 13° het postpetroleumtijdperk een hele tijd voor de petroleumpiek (15-20 jaar) voorbereid moet worden om tekorten te voorkomen (cf. de analyses van het US Department of Energy¹⁵ en onderzoekers van Electricité de France¹⁶);
 - 14° de inspanningen kleiner zijn als een dergelijk beleid op tijd ingezet wordt;
 - 15° een Vlaams Energiebedrijf, samen met een extra input in Research and Development (R&D) naar hernieuwbare energie vanuit de overheid, instrumenten zijn om een olieonafhankelijk beleid te voeren;
 - 16° het voorbereiden op een olie- en gaspiek een ambitieus klimaatbeleid sterk aanvult;

¹⁴ IEA, Medium Term Oil Market Report, juli 2007.

¹⁵ Zie voetnoot 10.

¹⁶ Yves Bamberger et Bernard Rogaux, EDF R&D. Revue de l'Energie n° 575 - 2007.

- vraagt de Vlaamse Regering:
 - 1° binnen zes maanden een studie uit te voeren die:
 - a) een overzicht bevat van de economische en administratieve gevolgen van een hoge prijs per vat olie (indicatieve scenario's: 150 \$, 200 \$ en 300 \$) voor het Vlaamse Gewest en zijn inwoners;
 - b) concrete en becijferde maatregelen voorstelt;
 - 2° rekening te houden met de resultaten van voorgaande studies bij haar klimaatbeleid, haar economisch beleid, haar milieu- en energiebeleid.

Hermes SANCTORUM

Filip WATTEEUW

Dirk PEETERS